

Teisingumo Teismas pripažįsta Duomenų saugojimo direktyvą negaliojančia

Joje numatytas labai didelio masto ir ypatingai rimtas pagrindinių teisių į privataus gyvenimo gerbimą ir į asmens duomenų apsaugą apribojimas, viršijantis tai, kas yra būtina

Direktyvos dėl duomenų saugojimo¹ pagrindinis tikslas yra suderinti valstybių narių teisės aktus, susijusius su tam tikrų duomenų, generuojamų arba tvarkomų viešai prieinamų elektroninių ryšių paslaugų ir viešųjų ryšių tinklų paslaugų teikėju, saugojimu. Taigi, ja siekiama užtikrinti šių duomenų prieinamumą sunkių nusikaltimų, pavyzdžiui, organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo, prevencijos, jų tyrimo, atskleidimo ir baudžiamojo persekiojimo tikslais. Direktyvoje numatyta, kad tokių paslaugų teikėjai turi saugoti srauto, vietos nustatymo bei susijusius duomenis, būtinus abonentui ar paslaugų naudotojui nustatyti. Tačiau ji neleidžia saugoti ryšių turinio ir peržiūrėtos informacijos.

High Court (Aukštasis Teismas, Airija) ir *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucinis Teismas, Austrija) paprašė Teisingumo Teismo išnagrinėti direktyvų galiojimą, visų pirma atsižvelgiant į dvi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas pagrindines teises, t. y. pagrindinę teisę į privataus gyvenimo gerbimą ir pagrindinę teisę į asmens duomenų apsaugą.

High Court turi priimti sprendimą byloje tarp Airijoje įsteigtos bendrovės *Digital Rights* ir Airijos valdžios institucijų dėl su elektroniniais ryšiais susijusių duomenų saugojimą numatančių nacionalinių priemonių teisėtumo. *Verfassungsgerichtshof* nagrinėja konstitucinės teisės srities ieškinius, kuriuos pateikė *Kärntner Landesregierung* (Karintijos žemės vyriausybė), M. Seitlinger, C. Tschohl ir kiti 11 128 ieškovai. Šiais ieškiniiais siekiama, kad būtų panaikinta direktyvą į Austrijos teisę perkeltanti nacionalinės teisės nuostata.

Šiandien priimtu sprendimu Teisingumo Teismas pripažino direktyvą negaliojančia².

Iš pradžių Teisingumo Teismas konstatuoja, kad saugotini duomenys leidžia sužinoti: 1) asmenį, su kuriuo vyko abonto ar registruoto naudotojo komunikacija, ir komunikacijos būdą, 2) komunikacijos laiką bei vietą, iš kurios ji vykdyta ir 3) tai, kaip dažnai vyko abonto arba registruoto naudotojo ir tam tikrų asmenų komunikacija tam tikru laikotarpiu. Visi šie duomenys kartu gali suteikti labai tikslų žinių apie asmenų, kurių duomenys saugomi, privatų gyvenimą, kaip antai kasdienio gyvenimo įpročiai, nuolatinė ar laikina gyvenamoji vieta, kasdienis ir kitoks judėjimas, vykdoma veikla, socialiniai ryšiai ir supanti socialinė aplinka.

Teisingumo Teismas mano, kad **direktyva reikalaujant saugoti šiuos duomenis ir kompetentingoms nacionalinėms institucijoms suteikiant prieigą prie jų, ypatingai grubiai kišamasi į pagrindinių teisių į privataus gyvenimo gerbimo ir asmens duomenų apsaugos sritį**. Be to, tai, kad šių duomenų tolesnis saugojimas ir naudojimas vykdomas apie tai neinformuojant abonto ar registruoto naudotojo, duomenų subjektams gali sukelti jausmą, kad jų privatus gyvenimas nuolatos stebimas.

¹ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL L 105, 2006, p. 54).

² Kadangi Teisingumo Teismas neapribojo savo sprendimo veikimo laiko atžvilgiu, direktyva negaliojančia pripažinta nuo jos įsigaliojimo momento.

Toliau Teisingumo Teismas nagrinėja, ar toks pagrindinių teisių apribojimas yra pateisinamas.

Jis konstatuoja, kad direktyva reikalaujamas **duomenų saugojimas nėra toks, kad keltų pavojų pačiai pagrindinių teisių į privataus gyvenimo gerbimą ir asmens duomenų apsaugą esmei**. Direktyva neleidžia sužinoti paties elektroninių ryšių turinio ir joje numatyta, kad paslaugų ar tinklų teikėjai turi paisyti tam tikrų duomenų apsaugos ir saugumo principų.

Be to, duomenų saugojimas tam, kad jie galėtų būti perduoti kompetentingoms nacionalinės institucijoms **iš tiesų atitinka bendrojo intereso, t. y. kovos su sunkiais nusikaltimais ir galiausiai visuomenės saugumo, tikslą.**

Tačiau Teisingumo Teismas mano, kad priėmęs Duomenų saugojimo direktyvą Sąjungos teisės aktų leidėjas peržengė proporcingumo principo nustatytas ribas.

Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pastebi, kad atsižvelgiant, viena vertus, į asmens duomenų apsaugos svarbą pagrindinei teisei į privataus gyvenimo gerbimą ir, kita vertus, į dėl šios direktyvos atsirandantį šios teisės apribojimo mastą bei rimtumą, Sąjungos teisės aktų leidėjo vertinimo diskrecija yra nedidelė, todėl jai reikia taikyti griežtą kontrolę.

Nors direktyva reikalaujamas duomenų saugojimas galėtų būti laikomas tinkamu ja siekiamam tikslui pasiekti, **nenumatyta pakankamų šios direktyvos nulemtos didelės apimties ir ypatingai rimto atitinkamų pagrindinių teisių apribojimo rėmų, kad būtų užtikrinta, jog šis apribojimas neviršija to, kas yra griežtai būtina.**

Pirma, direktyva bendrai taikoma visiems individams, elektroninio ryšio priemonėms ir srauto duomenims, **visiškai jų nediferencijuojant, nenumatant jiems kokių nors ribojimų ar išimčių** atsižvelgiant į kovos su sunkiais nusikaltimais tikslą.

Antra, direktyvoje nenumatyta jokie objektyvaus kriterijaus, pagal kurį kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų užtikrinti **prieigą prie duomenų** ir galimybę juos naudoti tik tų nusikaltimų prevencijai, tyrimui, atskleidimui ir baudžiamajam persekiojimui, kurie gali būti laikomi pakankamai sunkiais, kad pateisintų tokį apribojimą, atsižvelgiant į atitinkamų pagrindinių teisių ribojimo mastą ir rimtumą. Priešingai, direktyvoje apsiribojama tik bendro pobūdžio nuoroda į „sunkius nusikaltimus“, kurie apibrėžiami pagal kiekvienos valstybės narės nacionalinę teisę. Be to, direktyvoje nenumatytos kompetentingų nacionalinių institucijų prieigai prie duomenų ir jų vėlesniam naudojimui taikomos materialinės ir procedūrinės sąlygos. Be kita ko, prieiga prie duomenų nesiejama su išankstine teismo ar nepriklausomos administracinės institucijos kontrole.

Trečia, direktyvoje nustatytas mažiausias šešių mėnesių duomenų **saugojimo trukmės** terminas nediferencijuojant jo pagal duomenų kategorijas, duomenų subjektus arba duomenų tikėtiną naudingumą siekiamam tikslui. Be to, minimali šešių mėnesių saugojimo trukmė ir maksimali dvidešimt keturių mėnesių trukmė direktyvoje nurodyta nenumatant objektyvių jos nustatymo kriterijų, leidžiančių užtikrinti, kad ši saugojimo trukmė neviršytų to, kas yra griežtai būtina.

Be to, Teisingumo Teismas konstatuoja, kad direktyvoje nenumatyta pakankamų garantijų, leidžiančių užtikrinti veiksmingą duomenų apsaugą nuo **piktnaudžiavimo**, taip pat nuo bet kokios neteisėtos prieigos prie duomenų ir jų neteisėto naudojimo **rizikos**. Jis, be kita ko, pažymi, kad direktyva paslaugų teikėjams leidžia atsižvelgti į ekonominius sumetimus nustatant taikomą saugumo lygį (visų pirma kiek tai susiję su saugumo priemonių įgyvendinimo sąnaudomis) ir ja neužtikrinama, kad pasibaigus saugojimo terminui duomenys bus neatstatomai sunaikinti.

Galiausiai Teisingumo Teismas kritiškai vertina tai, kad direktyvoje **nėra reikalavimo saugoti duomenis Sąjungos teritorijoje**. Taigi, direktyvoje neužtikrinama nepriklausomos institucijos vykdoma visiška apsaugos ir saugumo reikalavimų laikymosi kontrolė, nors to aiškiai reikalaujama pagal Chartiją. Tokia Sąjungos teisės pagrindu vykdoma kontrolė yra esminė asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis dalis.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106